

ПЕРЕДМОВА

Перевидаючи сьогодні есеї ідеолога українського націоналізму Дмитра Донцова, свідомі того, що, як і інші твори цього автора, вони не втратили нічого з своєї актуальності.

В передмові до збірки “Росія чи Європа”, яка побачила світ в Лондоні заходами Союзу Українців у Великій Британії в 1954 році, князь М.І.Токаржевський-Карашевич стверджував: “Питання „з Росією чи проти неї?” стояло перед нами на протязі довгих віків та в історичній перспективі стоятиме ще довго.

Це є кошмар, що мучить українську душу в дуже різноманітний спосіб, бо можна бути „з Росією”, навіть вигукуючи патріотичні гасла, але загіпнотизовуючи себе рівночасно тезами її церкви чи її антихристиянства, її філософським месіянством чи її великодержавністю, її соціальним поступом чи її „консерватизмом трьох Русей”, її егалітаризмом чи перед царем, коли ніхто не був значним, крім тих, на кім затримався погляд його очей, чи в большевицькому рівнянні на найнижчого, або навпаки, в захопленню пишністю двора, гвардії, культури і величі від патріярха Філарета до Іллі Еренбурга, від Суворова до Жукова, від розуму Іванушки-Дурачка до советської пропаганди.

І на початку цього видання можна поставити

цитату з іншого твору Дмитра Донцова:

„Щоби ми не робили, які б завдання не ставляла перед нами історія, все спиняємося перед одною і тою самою загадкою-сфінксом, що хоче з'їсти нас. Те ж саме питання і перед всіми відсталими від колишньої російської імперії народами, як і перед всім слов'янством взагалі. Вибору жадають від нас і самі росіяни, що не йдуть на жодні компроміси, а ставляють нас перед дилемою: або стати передовою стежею „воюючого папізму”, чи „антантського імперіялізму”, чи „німецького пертя на схід” — або „авангардом слов'янства” (тобто Росії) в його поході на Захід. Отже з ними або проти них! Не інакше ставлять цю квестію і большевики, які питання: „з буржуазією чи пролетаріятом?” підпорядковують іншому: „з кремлівським інтернаціоналом чи проти нього”.

Росія всяка все була носієм ідеалу месіянства — це перший висновок, до якого управнює студіювання згаданих матеріалів і фактів. Росія всякий стан своєї експансії до 1917 року (слов'янофільство і неославізм) і пізніше (большевизм) трактувала в перспективі своєї боротьби з Європою як такою, і це другий висновок, до якого приходимо. Вона інстинктивно чула, що кожне розширення Європи — політичне чи культурне, загрожує її існуванню. Тому всі такі питання як константинопільське, втягування західного слов'янства в круг європейських впливів, католицизм в Україні, — були для неї частинами

однієї універсальної проблеми: боротьби з Заходом”. (Д. Донцов: „Підстави нашої політики”, Відень 1921, стор. 197).

„Україна тоді лише житиме, як самостійний чинник, коли вона, як у внутрішній, так і в зовнішній політиці виступить з власним національно-політичним ідеалом. А здійснення цього ідеалу можливе тільки проти Росії, ніколи разом з нею” (там же)”.

Впевнені, що сьогодні твори Донцова, котрі пропонуємо вашій увазі, особливо потрібні українському читачеві. У висліді “Помаранчевої революції” (не шляхом декларацій, актів, референдумів, банального голосування), українці нарешті отримали шанс стати на шлях самостійного розвитку, на шлях становлення великої й могутньої держави. Проте “слизькі мацаки московського спрута” далі намагаються в “братських обіймах” задушити Україну. І тим більш небезпечним є “усміх диявола” з Кремля, який завдяки домінуванню в нашому інформаційному просторі, диктату в енергетичній галузі, експансіоністській політиці, військовому шантажу та агресивній “п’ятій колонії”, (котра вже підкралася до самого серця України), мріє про подальше поневолення України.

Ростислав Єндик у праці “Дмитро Донцов – ідеолог українського націоналізму” цілком слушно зауважує, що Донцов “бачить поза оманними етикетками нагу суть, яку вони прикривають, бо ж їх

у тій же саме цілі вигадали і понаклеювали для спантеличення невтоємничених”. Донцов – цей “муж з перспективою орла” всією своєю творчістю намагався пояснити співвітчизникам, “що коли москаль пускає нам попри очі свої богоносницькі тумани, то напевно думає про українську паляницю”. Нажаль, ця істина, після століть поневолення, після десятиліть комуністичного експерименту, після цинічного втручання Москви у внутрішні справи України в останні роки, для деякого залишається “таємницею за сімома замками”.

Василь Кук неодноразово підкреслював, що найвищими заслугами Донцова є:

а) титанічна праця по формуванню “нової людини”, людини-борця, людини характеру і принципу, людини сильної волі;

б) демаскування московських хитрунів, викриття Росії “червоної”, “білої”, “коричневої”...

“Де нас розманіжували, там він нас засталував, де схилювали, там він випростував, де ми були простодушними, там він узброював до бою”.

Тож ця збірка статей доктора Донцова, написаних в різні роки, але спрямованих проти одного ворога, покликана спонукати читачів до проведення паралелей між минулими часами і сучасністю. А паралелі ці є настільки очевидними, що не перестаємо вражатися прозорливості Донцова та глибині розуміння ним підвалинних основ і суті московства як історичної категорії.

Чи не стоїть сьогодні перед Україною з усією гостротою питання “Росія чи Європа”? Чи, читаючи статтю “Ленін як теоретик “пролетарського” асиміляторства” не бачимо, як ленінські методики діють в путінській Росії? Чи, аналізуючи сучасні московські “бестселлери” та “блокбастери”, не знаходимо аналогій з викладеною Донцовим в статті “Від “Інтернаціоналу”, до “Боже, царя...” проблематикою? А що втратила в актуальності праця “Мертвецький великдень”? І чи не про Путіна, який після безпрецедентного втручання в наші вибори Президента, після отруєння Ющенка, після заяв про “розпад СРСР як найбільшу трагедію” і т.п. улесливо, ніби нічого не сталося, посміхається Україні та Європі, мріючи про “мочілово в сортіре” - писав Донцов в статті “Усміх диявола”?

Зрештою, книжка у вас у руках. Перечитайте її уважно, зробіть висновки. І пам'ятаймо, що чим м'якші подушечки на лапах хижака, тим довші і гостріші пазури в них приховуються.

Віктор Рог

РОСІЯ ЧИ ЕВРОПА?

Схід чи Захід? Тема стара у нас, але вічно актуальна. Віднедавна вона не сходила зі сторінок великоукраїнської преси.

На **чий** творчости — Європи чи Росії — маємо виховувати молодь? В круг **яких** ідей маємо вводити молоді покоління — в російський чи європейський? Питання величезної ваги!

Але чи ж можна ставити так питання? Марксівсько-большевицька доктрина це заперечує. Немає, мовляв, осібною групу ідей західної, а осібно — російської літератури; немає „психологічної Європи”, ані „психологічної Росії”; є тільки кляси і клясова творчість: буржуазна, пролетарська, тощо. Отже, не на Європу, чи Росію має орієнтуватися наша духовна творчість, лише — на буржуазію чи на пролетаріят.

Ця постановка не витримує критики. Література — це виражений в слові світ людських емоцій — гнів, ненависть, заздрість, любов. Чи їх не відчуває кожна людина, незалежно від клясової приналежності!? Такі емоції, як стремління до влади, боротьба з тиранією, однаково зворушать нас: чи коли це буде боротьба речника плебеїв Катиліни, чи аристократа Брута.

Чи Луначарський не писав, що однакові „психічні настрої спалахують” в різних клясах, що